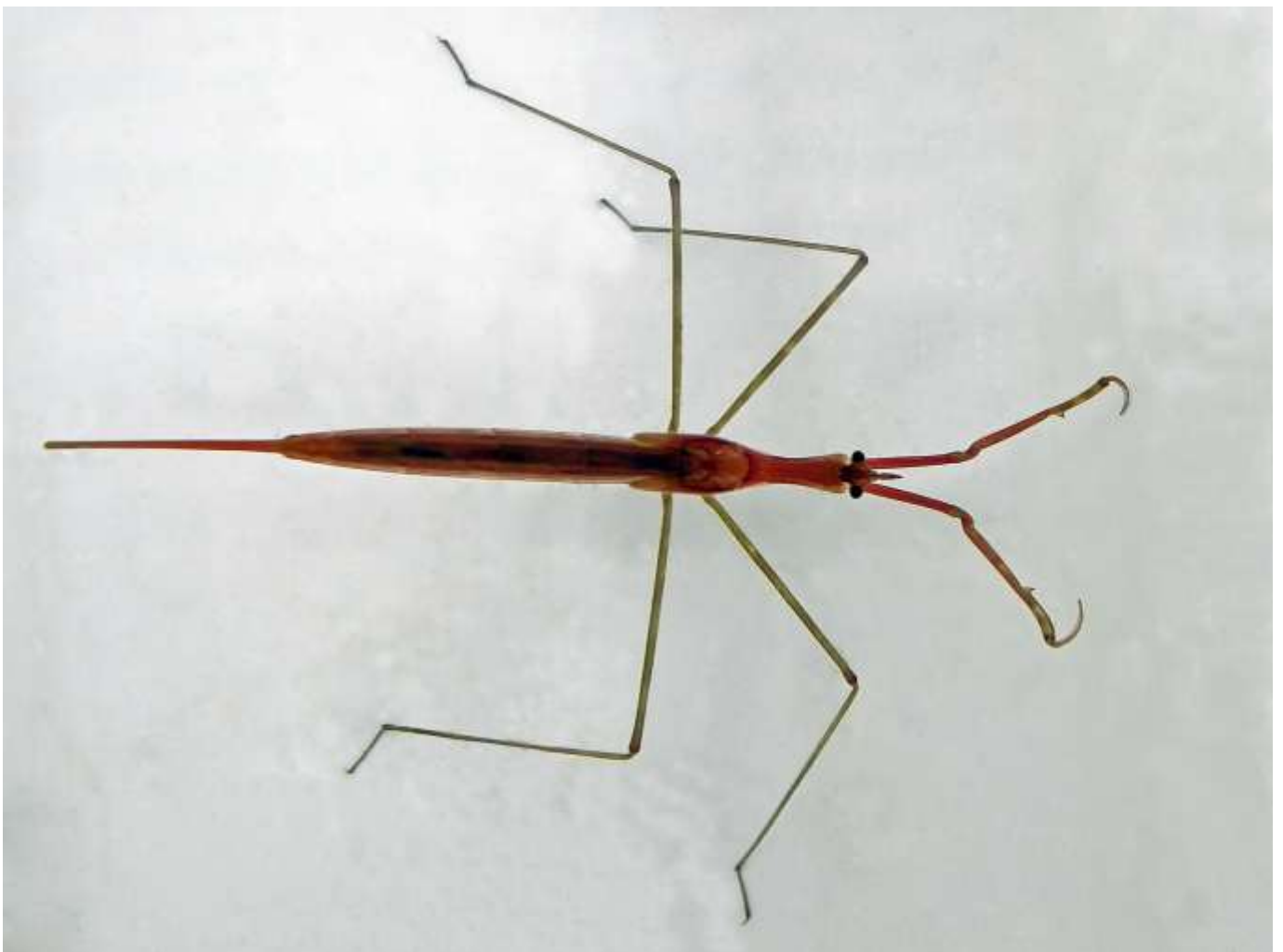

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo / Oldenzaal

COLOFON

Redactie:

Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 291 7611

e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Verspreiding OdL:

André Bolt

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daarop volgende convocaties worden geplaatst.

Kopij dient uiterlijk 2 weken voor de verschijningsdatum binnen te zijn op bovengenoemd redactieadres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:

Staafwants
(*Ranatra linearis*)

Foto's: Harry de Jong
(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo / Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA	2
ACTIVITEITEN VRIENDEN VAN TWENTSEWELLE EN KNNV	6
TERUGBLIK	7
ALGEMENE JAARVERGADERING 2012	8
VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING 2011	8
JAARVERSLAG 2011	9
ACTIVITEITEN 2011	10
FINANCIEEL JAARVERSLAG 2011	13
SCHONINGSWERK BENTELERHEIDE	15
KIKKERPOELEN ONDERZOEK	15
KNNV GEWEST OOST	15
DE WITTE PAARDENKASTANJE	17
NATUURCURSUS 'CREËER JE EIGEN TUINNATUUR'	19
2012 IS HET JAAR VAN DE BIJ	19

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo / Oldenzaal) bedraagt € 30,- per jaar; gezinsleden betalen € 10,- (betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening 6239 77 591 t.n.v. Penning-meester KNNV, afdeling Hengelo / Oldenzaal).

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december. Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo / Oldenzaal:

◆ Voorzitter (en ledenadministratie)

Bernard Wanders

van Heemskerckstraat 31, 7622 JG Borne, ☎ (074) 2668487

E-mail: jbwwanders@hotmail.com

◆ Secretaris

Jan Zwieneberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: j.h.zwieneberg@hccnet.nl

◆ Penningmeester

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: janweernink@wxs.nl

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid en lezingen

Annet Ros

Venusstraat 111, 7557 WS Hengelo, ☎ (074) 2918668,

◆ Bestuurslid, redactie `Onder de Loep` en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

◆ Website: www.knnv.nl/hengelo-oldenzaal

Van het bestuur

Februari is halverwege als ik dit voorwoord schrijf. De zon schijnt en eigenlijk wil ik naar buiten. De afgelopen maand heb ik genoeg winter gezien, laat het voorjaar maar komen. In deze Onder de Loep zul je het excursie programma tot en met juni aantreffen. Pak dus nu je agenda en noteer al die mooie excursies erin. De excursie commissie vraagt ook jullie medewerking voor het leiden van de excursies. De mensen van de excursie commissie kunnen niet altijd aanwezig zijn!

Je kunt je medewerking hieraan kenbaar maken bij Bert Oude Egberink (zie colofon aan de binnenzijde van het voorblad van Onder de Loep).

Bijzondere aandacht vraag ik voor onze ledenvergadering. De diverse stukken vind je in dit nummer. Naast de gebruikelijke punten willen we graag jullie mening horen over het organiseren van enkele activiteiten. Deze worden de laatste jaren matig bezocht. Soms resulteert dit tot enige teleurstelling bij degenen die het organiseren en ook bij de bezoekers. Hoe gaan we hier mee om, moeten we op dezelfde voet doorgaan of iets anders verzinnen en wat moet dat dan zijn. Ook de contributie van de komende jaren is een agenda punt waarover we graag de mening van onze leden willen horen.

Daarnaast willen we graag met jullie discussieren over onze inbreng bij gemeentelijke plannen. We trekken hierbij samen op met IVN en NMRH.

Aan het eind van de vergadering is er gelegenheid om te genieten van presentaties van leden. Neem dus op een USB stick of CD-tje digitale foto's mee die je leuk vindt om met elkaar te bekijken.

Komt allen!!

P.S.

Komende maand, liefst vandaag, moet u de contributie betalen.

Bernard Wanders

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de **Boerhavelaan te Hengelo** op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Indien van toepassing wordt ook het **verzamelpunt ter plekke** aangegeven voor degenen die hier rechtstreeks naar toe willen.. De excursies zijn **veldbiologische excursies**. Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met de coördinator van de excursie.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw 't Lansink" aan de Twijnstraat 8 te Hengelo.

Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Lezingen afd. Enschede

De lezingen van de afd. Enschede vinden plaats in het museum 'de TwentsWelle' te Enschede

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zaterdag	10	mrt 2012	Schonen: Bentelerheide
Zaterdag	17	mrt 2012	Excursie: Lutterzand
Zaterdag	24	mrt 2012	Schonen: Bentelerheide
Zondag	01	apr 2012	Excursie: Bekendelle
Zondag	15	apr 2012	Excursie: Ledeboerpark
Zondag	29	apr 2012	Excursie: Aamsveen
Zaterdag	12	mei 2012	Excursie: Arboretum Singraven (aanmelden)
Zaterdag	26	mei 2012	Excursie: Molterheurne
Zaterdag	09	jun 2012	Excursie: Mandercirkels en dal van de Mosbeek
Zondag	24	jun 2012	Excursie: Kanaal Almelo-Nordhorn

Overzicht activiteiten afd. Enschede

Donderdag	15	mrt 2012	Lezing: De slakkenpakker
Zaterdag	31	mrt 2012	Excursie: Bruchterveld
Donderdag	19	apr 2012	Lezing: De uiterwaarden van de IJssel
Zaterdag	21	apr 2012	Excursie: Roode Veld, Everloo

Excursie: Lutterzand

Datum : Zaterdag 17 maart 2012
Thema : Geologie en landschap
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (terug plm. 13.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)

Dit weekend bestaat de werkgroep geologie en landschap van de KNNV 25 jaar. De werkgroep heeft aan de afdelingen gevraagd in dit weekend aandacht te schenken aan geologie en landschap. Wij gaan naar het Lutterzand dat in 2007 aangewezen is als aardkundig monument. Ter hoogte van het Lutterzand heeft de Dinkel een zeer fraaie meander gevormd, de zogenaamde Groene Staart. In de flauwe binnenbocht is de ontwikkeling van een kronkelwaard zichtbaar. De wand van de buitenbocht wordt gevormd door een metershoge steilwand waarin verschillende geologische

afzettingen uit de laatste ijstijd zijn ontsloten. Deze wand wordt soms door de Oeverzwaluw en IJsvogel gebruikt om te broeden.

Verzamelpunt: De parkeerplaats bij het Paviljoen bij de Kribbenbrug in De Lutte. Wij verwachten hier om 09.30 uur te zijn.

Excursie: Bekendelle

Datum : Zondag 1 april 2012
Thema : Voorjaar
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : ¾ dag
Coördinatie: Bernard Wanders (074-2668487)

Bekendelle (soms ook op de kaart als Bekkendelle) ligt diep in de Achterhoek, ten zuid-oosten van Winterswijk, bij het buurtschap Woold. Het glooiende landschap in deze streek bestaat uit kleine, onregelmatige percelen, omzoomd door houtwallen, en bochtige wegen.

In dit coulissenlandschap treft u soms grote, monumentale boerderijen aan, zoals boerderij Meerdink aan de Wooldseweg, vlakbij de watermolen. Deze dateren uit de tijd dat de zogenaamde Scholtenboeren hier heer en meester waren. Deze machtige boeren dreven een lucratieve handel met het westen van het land, waardoor ze nog meer grond konden opkopen. Pas in de 20e eeuw raakte het grootgrondbezit versnipperd en kwam het beheer gedeeltelijk in handen van natuurbeschermingsorganisaties, zoals Bekendelle van Natuurmonumenten.

Dwars door dit loofbos stroomt de Boven-Slinge. In de loop van de tijd veranderde het riviertje haar loop regelmatig. Dit is nu nog te zien aan de afkalvende, hoge buitenoevers en de aangroeiende binnenoevers. In de vroegere rivierbeddingen is een vochtig elzenbos ontstaan. Het gebied is een geliefde woonplaats van de IJsvogel en Grote gele kwikstaart. In het bos broedt ook de zeldzame Middelste bonte specht.

Naast deze bijzondere vogels kunnen we zeldzame planten zoals de Bosgeelster vinden. Bij regenachtig weer kan het hier helemaal of gedeeltelijk onder water staan.

Het start- en eindpunt van een wandeling is de oude watermolen Berenschot. Deze dateert uit 1652 en is tot 1987 in bedrijf geweest, op het laatst om mengvoeders te produceren. Het ambachtelijke gedeelte van de molen werd in 1984 gerestaureerd. Het andere deel van de watermolen, waar vroeger de meelzakken lagen opgestapeld, is in authentieke

staat hersteld en tegenwoordig gebruikt als restaurant.

Verzamelpunt: Restaurant Berenschots Watermolen in 't Woold-Winterswijk om 10.00 uur.

Excursie: Ledeboerpark

Datum : Zondag 15 april 2012
Thema : Voorjaar en landschap
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie: Wytze Boersma (074-3762711)

Ingeklemd tussen de bebouwde kom van Enschede en de Universiteit Twente ligt het Ledeboerpark. Het wandelpark, van 16 ha groot dat vroeger eigendom was van de familie Ledeboer. Het park is aangelegd door tuinarchitect P.H. Watzes in 1880. In 1956 schonk Mej. Bertha Ledeboer het park aan de gemeente Enschede ter nagedachtenis aan haar in de oorlog omgekomen broer Abraham. In dat zelfde jaar is de villa afgebroken. Het koetshuis is blijven staan en is nu het onderkomen van de Enschedese bijvereniging. Het wandelpark vormt een natuurlijke overgang met zijn omgeving (Driene en Hof Espelo). Door het park lopen twee beken, de Drienebeek en de Roombeek. Het park met zijn oude hoge bomen en zijn waterpartijen, met de houtwallen in zijn omgeving is een ideaal vogelgebied. Langs de oevers van de beken hopen we nog enkele voorjaarsplanten te vinden. Het pronkstuk van het park is de bijzonder fraaie Mammoetboom. Deze zullen we tijdens de excursie ook bekijken. De Lammerinkswönnner, een lös hoes, doet dienst als bezoekerscentrum.

Als historisch monument vinden we in het gebied een Marke linde. Deze oude lindeboom markeerde de grens van de 4 marken, tw: Lonnekermarke, Esch-marke, Groot-Drienemarke, en de marke Tweekelo. Al met al genoeg ingrediënten voor een aantrekkelijke excursie.

Verzamelpunt: De parkeerplaats bij ingang van het Ledeboerpark aan de Hengelosestraat om plm. 09.20 uur.

Excursie: Aamsveen

Datum : Zondag 29 april 2012
Thema : Hoogveen en Weidevogels
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie: Harry de Jong (06-55324290)

Het Aamsveen is één van de dertien hoogveengebieden in Nederland en is ruim tienduizend jaar oud.

Vanaf 1967 is ingezet op het herstel van het hoogveen door het regenwater langer vast te houden. Het Aamsveen is de laatste jaren steeds natter geworden. Hiermee is de kwaliteit van het veen verbeterd.

Op vrijdag 3 juni 2011 brak aan beide zijden van de grens een ernstige veenbrand uit. Een brand in het veen is een geheel andere dan andere branden,

want veen brandt veelal ondergronds. We gaan kijken in hoeverre het veen zich hersteld heeft. Aansluitend gaan we (voor wie mee wil) over grens om in het natte weidegebied op zoek te gaan naar Grutto's en andere weidevogels.

Verzamelpunt: De ingang aan het Lappenpad (voorbij de camping) om plm. 09.30 uur.

Excursie: Arboretum Singraven

Datum : Zaterdag 12 mei 2012
Thema : Arboretum Hagelmeijen
Vertrek : **10.30 uur** (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (terug plm. 13.30 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)

We maken onder leiding van een gids een wandeling van ongeveer anderhalf uur door het arboretum op het Singraven. Het arboretum is in de jaren twintig van de vorige eeuw ter hand genomen door de toenmalige landgoedeigenaar mr. W. Laan. Samen met de bekende tuinarchitect Leonard Springer liet hij in totaal zo'n vierhonderd verschillende bomen en struiken planten. Het arboretum ligt in een oud bos (de Achterhof) met een rijke voorjaarsflora nabij de Dinkel. Daardoor kun je er ook Appelvinken, Grote gele kwikstaart en verschillende soorten spechten tegen komen.

Rosa roxburghii (Jan Zwienerberg)

Het arboretum kan alleen onder leiding van een gids worden bezocht. In verband met de organisatie is opgave voor deze excursie verplicht. Dit kan door **voor 1 mei** een mail te sturen naar ag.oudeegbrink@hetnet.nl of door te bellen met nummer (074) 2434340 (na 19.00 uur). Aan de

excursie zijn kosten verbonden, vier euro per persoon.

Verzamelpunt: De parkeerplaats bij de watermolen van het Singraven in Denekamp. De rondleiding door het arboretum start om 11.00 uur.

Excursie: Molterheurne

Datum : Zaterdag 26 mei 2012
Thema : Bossen en brondalen
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend (terug plm. 13.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)

De excursie voert ons door de bossen in de Molterheurne bij de Molthover Esch. Deze bossen hebben een rijke voorjaarsflora met Bosanemoon, Muskuskruid, Gele dovenetel en Schedegeelster.

Onderweg komen we door de het bronbos langs de Bloemenbeek, het Hanhof met de Veldkersbeek en het bronbos bij de Lage Kavik met soorten als Dotterbloem, Paarbladig goudveil en Bittere veldkers.

Verzamelpunt: De parkeerplaats bij erve Boerrigter (VVV kantoor) in De Lutte om plm. 09.30 uur.

Excursie: Mandercirkels en dal van de Mosbeek

Datum : Zaterdag 09 juni 2012
Thema : Heide, houtwallen, (Vliegende) herten
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : ¾ dag
Coördinatie : Harry de Jong (06-55324290)

De Mandercirkels zijn twee ronde voormalige landbouwpercelen in de Noordelijk Manderheide. De cirkels zijn heideontginningen die omstreeks 1930 door de textielfabrikant Jannink zijn aangelegd. Door het verschralingsbeheer heeft zich een fraaie heischrale vegetatie ontwikkeld.

Het dal van de Mosbeek en de omliggende Mandermaten vormen een kleinschalig landschap met langs de Mosbeek gelegen weilanden die door oude houtwallen van elkaar gescheiden zijn.

In dit gebied komt het Vliegend hert, de grootste kever van ons land, nog voor. Op diverse plaatsen in de omgeving van Mander zijn houtschoven gemaakt voor de larve van dit dier. De larve leeft van een schimmel die op het dode (eiken-)hout zit. Anderhalf jaar geleden vonden we het vrouwtje, wellicht nu het mannetje.

Verzamelpunt: De parkeerplaats bij de Watermolen van Bels om plm. 09.45 uur.

Excursie: Kanaal Almelo-Nordhorn

Datum : Zondag 24 juni 2012
Thema : Oevervegetatie en landschap
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie: Wytze Boersma (074-3762711)

Het is alweer een tijdje geleden dat we een excursie langs het kanaal Almelo-Nordhorn hebben gehouden. Deze keer bezoeken we het meest

oostelijke deel van het kanaal. Ook zullen we een deel van de oevers van de Rammelbeek bekijken. Zoals we weten komt langs het kanaal een bijzondere vegetatie voor. We hopen dat we tijdens de excursie een deel te zien zullen krijgen, zoals Lange ereprijs en de Steenanjer. Tijdens de excursie komen we ook langs de Rodenmors, een drinkwaterpompstation van Vitens. Enkele jaren geleden broedde daar nog de Grutto en Kieviten. Of ze er nog zijn moeten we maar afwachten. Landschappelijk is het ook een mooi gebied voor een aantrekkelijke excursie.

Verzamelpunt: De parkeerplaats van het pannenkoekenrestaurant `Bolle Jan` aan de weg Denekamp - Nordhorn om plm. 09.30 uur.

Excursie: Bruchterveld

Datum : Zaterdag 31 maart 2012
Tijd : 10.30 uur, einde ca. 16 u
Thema : Mossen
Coördinatie : Rudi Zielman, Mossengroep

“Witte hokken” mossenexcursie Bruchterveld. We starten op de hoek van de Geert Arendsweg en de Broekdijk, hartje Bruchterveld om deze omgeving op de mossenkaart te zetten. Tot nu tot zijn er uit dit uurhok 21 soorten bekend; dat worden er vast meer in dit ontginningslandschap. Waarschijnlijk wordt er één keer met de auto verplaatst. Voor deze excursie geldt: goed (waterdicht) schoeisel, lunchpakket mee, evenals een goede loep en graag vooraf aanmelden bij excursieleider Rudi Zielman per email: rudi-zielman@wxs.nl

Excursie: Roode Veld, Everloo

Datum : Zaterdag 21 april 2012
Thema : Mossen
Tijd : 10:00 uur (tot plm. 16:00 uur)
Coördinatie : Rudi Zielman, Mossengroep

Start op de parkeerplaats van Havezate `Het Everloo`. Een omgeving waaruit al veel meer mossen bekend zijn, de landelijke BLWG heeft het Roode Veld een keer bezocht. We gaan eens kijken of het lukt om boven de magische grens van 140 soorten te komen. Voor deze excursie geldt: zie 31 maart.

Lezing: De slakkenpakker

Datum : Donderdag 15 maart 2012
Tijd : 20:00 uur
Spreker : Herman Roode
Coördinatie : Wim Lengton, H. Fockens
Locatie : TwentseWelle

Wel eens gehoord van harige slakken? Alleen al daaruit blijkt dat er over de wereld van de weekdieren veel interessante dingen zijn te vertellen, zaken die we niet verwachten. Herman Roode houdt zich al heel lang bezig met die dieren, waarvan zoveel mensen vinden dat ze ‘niet om aan te pakken zijn’. Deze avond een algemene inleiding over Mollusken (weekdieren) met veel foto’s. Dan volgt een verhaal over het interessante leven van landslakken, bouw, leefwijze, voortplanting en vijanden. Ook zullen er leuke wetenswaardigheden over zoetwatermollusken verteld worden.

Lezing: Uiterwaarden van de IJssel

Datum : Donderdag 19 april 2012
Tijd : 20:00 uur
Spreker : Wim Weenink
Coördinatie : Wim Lengton, VvTW
Locatie : TwentseWelle

Wim Weenink is ruim 30 jaar fanatiek bezig met natuurfotografie. Eerst vooral vogels, later landschappen en nu beide. Gelderland is zijn werkterrein en dan met name de uiterwaarden van de IJssel en de Hoge Veluwe. Alle foto’s die we vanavond gaan zien zijn gemaakt in een prachtig landgoed aan de IJssel, gelegen ter hoogte van de gemeente Voorst tussen Deventer en Zutphen. Centraal staat de oude ruïne de Nijenbeek, een van de oudste stenen gebouwen in Nederland. Daaromheen uiterwaarden en kleinschalig boerenland, rijk aan natuurwaarden.

Verslag excursie: Engbertsdijksvenen

Datum : Zaterdag 3 december 2011
Thema : Vogels
Deelnemers : 7
Leiding : Harry de Jong
Weer : Koud, nat en harde wind

Om 07.15 uur kwamen we aan bij de parkeerplaats van SBB bij de ingang naar de Engbertsdijksvenen. Even later arriveerde ook onze gids, Peter van den Akker van de telgroep Engbertsdijksvenen. In het donker liepen we naar de kijkhut. Onderweg viel het op dat grote gedeelten berken- en wilgenbos langs het pad gekapt waren. Dit is gebeurd met het oog op de muggenoverlast in sommige jaren. Muggen hebben er een hekel aan om grote open vlaktes over te steken.

Doel van de excursie was het bekijken van het uitvliegen van de Blauwe kiekendieven en Rietganzen die hier 's-nachts overnachten. Nog in het donker kwamen de eerste ganzen voorbij. In totaal kwamen zo'n 2000 voornamelijk Rietganzen voorbij. Rond 09.00 uur kwamen binnen 10 minuten toch nog een zestal Blauwe kiekendieven langsgelopen. Door het slechte weer en de harde wind vielen de aantallen wat tegen.

Vervolgens hebben we nog wandeling door het gebied gemaakt via de dammen door het hoogveen. Hoewel er enkele Klapkeesters aanwezig zijn hebben we er geen gezien.

Tijdstip	Soort	Aantal/geslacht
8.00	Grauwe gans	40
8.05	Rietgans	45
8.08	Rietgans	125 + 25
8.09	Rietgans	250
8.11	Rietgans	600
8.14	Rietgans	25
8.16	Rietgans	850
8.50	Smelleken	1
8.52	Blauwe kiekendief	2M + 2 ringtail
8.58	Blauwe kiekendief	M
9.02	Blauwe kiekendief	M

Verslag excursie: Oele

Datum : Zaterdag 18 februari 2012
Thema : Frisse neuzenwandeling
Deelnemers : 5
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : Bewolkt

Het startpunt van de jaarlijkse frisse neuzenwandeling was dit keer de parkeerplaats bij de watermolen van Oele. In de molenkolk lag nog ijs na de strenge vorstperiode in de eerste helft van februari. Langs de boerderij met Hereford runderen, waar 's zomers Huiszwaluwen broeden, zijn we naar het Oelerschoolbos gelopen. De afgelopen 4 jaar had de Middelste bonte specht hier een territorium. We hebben geprobeerd de specht te lokken met het afspelen van de roep van de specht. Helaas kwam er geen reactie. Via het erf Groot Avest zijn we naar het erf De Vörger gelopen. Hier zagen we in een weiland een Grote zilverreiger staan die de winterse omstandigheden overleefd had. Door het bos en langs de heide kwamen we daarna bij erve Bunte. Dit is één van de drie erven op landgoed Twickel die meedoen met het project Boeren voor natuur. Over het project kunt u meer lezen op de website www.boerenvoornatuur.nl. Langs het Watermolenpad zijn we weer teruggelopen naar ons vertrekpunt. Al met al was het een goed begin van het excursieseizoen.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever	Buizerd
Ekster	Gaai
Grote Zilverreiger	Houtduif
Huismus	Kauw
Kokmeeuw	Koolmees
Kramsvogel	Matkop
Merel	Pimpelmees
Roodborst	Vink
Zilvermeeuw	Zwarte Kraai

Algemene Jaarvergadering 2012

Datum en tijd : maandag 2 april 2012 om 20.00 uur
Plaats : Gebouw Speeltuon 't Lansink, Twijnstraat 6 te Hengelo

1. Opening
2. Goedkeuring verslag ledenvergadering d.d. 4 april 2011 (bijlage).
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Jaarverslag 2011 van secretaris en werkgroepen (bijlage)
5. Financieel jaarverslag 2011 en Balans 31-12-2011 (bijlage)
6. Verslag kascommissie
7. Benoeming kascommissie.
8. Begroting 2012 en contributie 2012 en 2013.
9. Bestuurssamenstelling.
10. VV op zaterdag 14 april 2012 te Nijkerk. De stukken kunnen ter vergadering ingezien worden.
11. Benoeming afgevaardigden naar VV 2012.

Pauze

12. Discussie over afstemming en samenwerking met o.a. gemeente, IVN en NMRH (zie ook jaarverslag 2011)
13. Afdelingsactiviteiten 2012 en 2013
14. Presentaties leden.
15. Rondvraag en sluiting

Verslag algemene ledenvergadering 2011

De vergadering vond plaats op 4 april 2011 in Speeltuongebouw 't Lansink te Hengelo.
Er waren 11 leden aanwezig.

1. Opening.
De voorzitter, Bernard Wanders, heet de aanwezigen van harte welkom en opent de vergadering. Aan het begin van de vergadering wordt stilgestaan bij het overlijden van de dames Holsmüller, de Baas en de heren Vermeulen, de Jong, Hutten en Alta.
2. Verslag ledenvergadering d.d. 31 maart 2010.
Het verslag wordt met dank aan de secretaris goedgekeurd.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
Op 10 november 2010 is er een bijzondere ledenvergadering geweest over de statuten. In die vergadering zijn de statuten besproken en goedgekeurd. De goedgekeurde versie, met handtekeningen van het huidige bestuur, ligt nu bij de notaris. Het bestuur verwacht dat een en ander voor de zomer afgehandeld wordt. Een exemplaar van de nieuwe statuten kan dan bij de secretaris opgevraagd worden. De nieuwe statuten zullen ook op onze website te vinden zijn.
4. Jaarverslag 2010 van secretaris en werkgroepen.
In het jaarverslag staat niet vermeld dat we, indien bekend, aandacht willen besteden aan bijvoorbeeld zieke leden (lief en leed). W. Mardjan bezoekt deze dan. Uit reacties blijkt dat dit zeer op prijs wordt gesteld.
Het verslag wordt verder goedgekeurd met dank aan de samenstellers.
5. Financieel jaarverslag 2010 en de Balans 31-12-2010.
Over 2010 was er een tekort van € 542,04. De voornaamste oorzaak zijn twee nagekomen rekeningen (zaalhuur Twijnstraat en Houtmaat) over voorgaande jaren. Voorgesteld wordt Onder de Loep zelf onder de leden te gaan verspreiden. Enkele leden zeggen spontaan hun medewerking toe.
Geconstateerd wordt dat de financiële positie van de afdeling gezond is. De jaarrekening en balans worden goedgekeurd.
6. Verslag kascommissie.
De kascommissie bestaande uit Henri Ludwig en de heer Wytze Boersma heeft de financiële administratie gecontroleerd en akkoord bevonden. Het was allemaal heel duidelijk met grote complimenten voor de penningmeester.
Op basis van de opgestelde verklaring van de kascommissie wordt het bestuur decharge verleend. Het bestuur spreekt dank uit voor het zorgvuldige werk van Jan Weernink.
7. Benoeming kascommissie.

De kascommissie voor 2011 wordt gevormd door Wytze Boersma en Joop de Wit. Reservelid wordt Laurens van Run.

8. Begroting 2011 en contributie 2011 en 2012.

De conceptbegroting 2010 wordt goedgekeurd. De contributie 2011 en 2012 is conform de index en landelijke afdracht. De bedragen worden wel afgerond.

9. Bestuurssamenstelling.

Er zijn geen wijzigingen gepland. Als de statuten goedgekeurd zijn, moet er ook een nieuw huishoudelijk reglement komen. Een onderdeel hiervan is een rooster van aftreden.

10. VV van 16 april 2010.

Bernard neemt in kort de agenda en bijbehorende stukken door. Opvallende punten zijn:

- congres in november met als thema van waarneming naar natuurbescherming.
- minder pagina's in Natura. Actualiteiten zullen via e-mail richting afdeling verspreid worden.
- Het landelijk bestuur gaat onderzoeken of meer samenwerking met andere organisaties gewenst is.

11. Benoeming afgevaardigden.

Bernard Wanders zal onze afdeling vertegenwoordigen.

Pauze

12. Afdelingsactiviteiten 2011 en 2012.

Hoofdonderwerp van deze levendige discussie wordt het lezingenprogramma. Annet Ros constateert dat er maar een beperkte opkomst is en de kosten (sprekers en zaalhuur) stijgen. Zo doorgaan is niet verantwoord.

Verskillende suggesties passeren de revue waaronder "leden voor leden". Hierbij houden leden, al dan niet met foto's een presentatie. Op zo'n bijeenkomst komen meerdere leden aan het woord.

Afgesproken wordt om dit bij de komende nieuwjaarsbijeenkomst te gaan uitvoeren. Een aantal leden geeft aan dat zij geschikte presentaties hebben of zullen maken.

13. Sluiting.

De voorzitter dankt alle aanwezigen voor hun inbreng en sluit om 21.45 uur de vergadering.

Jaarverslag 2011

Bestuurssamenstelling

Samenstelling per 31-12-2011.

B. Wanders	-voorzitter
J.H. Zwienenberg	-secretaris
J. Weernink	-penningmeester
A.G. Oude Egbrink	-natuurhistorisch secretaris
K.H. de Jong	-lid, eindredactie Onder de Loep en website
A. Ros	-lid en organisatie lezingen.

Bestuursactiviteiten

Het bestuur heeft in 2011 zes maal vergaderd. De afdeling is lid van het Gewest en wordt hierin vertegenwoordigd door B. Wanders en J. Zwienenberg.

Een afvaardiging van het bestuur heeft de vergaderingen van de Beleidsraad van de KNNV, de VV en de vergaderingen van het Gewest bezocht.

De afdeling is ook in externe overlegvormen vertegenwoordigd. Deze komen bij de betreffende onderdelen aan de orde.

Namens de afdeling bezoekt Wil Mardjan leden die bijvoorbeeld ziek zijn (lief en leed). Deze bezoeken worden bijzonder op prijs gesteld. Voor deze bezoeken zijn een aantal spelregels gemaakt, deze zullen t.z.t. in het huishoudelijk reglement worden opgenomen.

Ledenvergaderingen 2011

De ledenvergadering werd gehouden op 4 april 2011. Het verslag is gepubliceerd in het maartnummer 2012 van Onder de Loep.

Ledenaantal

Jaar	leden	huisgenootleden	ereleden afdeling	totaal
2009	71	21	3	95
2010	74	21	3	98
2011	66	18	3	87

Ledenblad Onder de Loep

Het afdelingsblad verscheen in 2011 weer vier keer.

Harry de Jong verzorgt in samenwerking met André Bolt de uitgaven.

Leden zorgen voor de verspreiding van het grootste deel van uitgave. Hiervoor onze dank.

Verder worden exemplaren op een aantal punten in Hengelo en Borne ter inzage gelegd.

Onder de Loep geeft samen met de website een goed beeld van de vele activiteiten van onze afdeling.

Oude nummers van Onder de Loep zijn via de website in te zien.

Activiteiten 2011

a. Nieuwjaarsbijeenkomst op 15 januari 2011

Dit jaar was er weer een goede opkomst (20 leden). De bijeenkomst vond plaats in "de Houtmaat".

b. Excursies

Datum	Plaats	Thema	Aantal deelnemers
12 februari	Oele	frisse neuzen	niet doorgegaan
13 maart	Dinkel bij Beuningen	voorjaar	10
26 maart	Hoge Venterink	voorjaar	10
10 april	Altena & Asbroek	bos en essen	7
23 april	Zwillbrocker Venn	hoogveen en weidevogels	7
7 mei	Harrevelder Schans	heide en libellen	5
22 mei	Springendal	landschap	6
4 juni	Lonnekermeer	zomer	2
19 juni	Rietschot	bos en hei	3
2 juli	Punthuizen	blauwgrasland	18
23 juli	Hondenven	libellen	7
13 augustus	Junner Koeland	Vechtdal	8
28 augustus	Waal bij Gendt	rivierenflora	4
11 september	Haaksbergerveen	hoogveen	8
25 september	Oosterveld	paddestoelen	9
8 oktober	Twickel	herfst	5
22 oktober	Borkeld	slotexcursie	7
3 december	Engbertsdijksvenen	vogels	3 + 4 Nivon

Totaal zijn er in het jaar 2011 18 excursies georganiseerd waarvan er één niet is doorgegaan. Het aantal deelnemers per excursie wisselde sterk namelijk van 2 tot 18. Het gemiddeld aantal deelnemers nam iets toe in vergelijking met 2010. De leden van de excursiecommissie in 2011 waren Bernard Wanders, Wytze Boersma, Harry de Jong en Bert Oude Egbrink (natuurhistorisch secretaris).

c. Lezingen

Er zijn in 2011 geen lezingen georganiseerd gezien de beperkte opkomst en de (hoge) kosten.

Hiervoor in de plaats komt een activiteit waarbij leden voor leden presentaties of inleidingen verzorgen.

Begin 2012 is hiermee een positieve start gemaakt. Verder kunnen onze leden de lezingen van de Vrienden van de Twentse Welle (o.a. KNNV Enschede) bezoeken.

d. KNNV-Senioren

Deze ontmoetingsactiviteit vindt, behalve in de zomermaanden, maandelijks plaats in Wooncentrum Het Woolde. In de tweede helft van het jaar liep het aantal deelnemers, door ziekte en overlijden, flink terug, waardoor ook enige bijeenkomsten geen doorgang konden vinden. Besloten is het aantal bijeenkomst in 2012 te beperken en op basis van het aantal deelnemers een besluit te nemen over de voortgang.

e. Plantenwerkgroep

In 2011 is de inventarisering van de groenstroken van de Hasseler-Es verder voortgezet. In het voorjaar zijn de groeiplekken van twee plantensoorten, de Bosanemoon en de Gewone vogelmelk in kaart gebracht. De resultaten moeten nog verder worden uitgewerkt. Hiernaast is op individuele basis geïnventariseerd voor FLORON.

f. Paddenstoelenwerkgroep

De paddenstoelenwerkgroep is in 2011 enige tientallen malen op pad geweest met zo nu en dan mooie vondsten. Zodra het weer het toeliet, eind februari, werd wekelijks op pad gegaan. Met o.a. een leuke vondst in Twickel op 28 februari: de Wintermycena (*Mycena tintinnabulum*) als eerste vondst in Overijssel.

In maart konden we via een kennis van Gerben Winkel een normaal afgesloten gebied in het Beerzerveld bezoeken waar zich duizenden exemplaren van het Blauwgroen trechtertje (*Omphalina chlorocyana*) lieten bewonderen (zie foto). Een heel zeldzaam ding op zich net ontwikkelende nieuwe natuurgebieden.

Zo gingen we door tot ca. juni, om in augustus de draad weer op te pakken. De groep organiseerde een KNNV-excursie in september in het Oosterveld en ging nog door tot begin februari 2012. Dankzij het nog zachte weer bleven tot aan de vorstperiode in februari vele paddenstoelen volop aanwezig.

g. Schoningswerk Bentelerheide

In 2011 is het schoningswerk op de Bentelerheide voortgezet. Zoals vorige keren werd ook dit jaar het fijne werk, het snoeien van de uitgelopen boomstronken voort gezet. Door deze werkzaamheden hebben we het idee dat de Beenbreek populatie zich verder heeft uitgebreid.

Totaal zijn er 4 schoningsochtenden geweest waaraan 4 à 5 personen per keer hebben deelgenomen. 2011 was het derde jaar dat we het schoningswerk hebben gedaan. Met de stichting Twickel zullen we de resultaten evalueren. De deelnemers hebben aangegeven om door te gaan.

h. Cursuswerkgroep KIN (KNNV-IVN-NIVON)

Door de cursuswerkgroep KIN, een samenwerkingsverband van de Hengelose groenverenigingen, zijn er in 2011 twee cursussen georganiseerd.

In het voorjaar het "Twentse landschap" bestaande uit 4 avonden, tw: Het ontstaan, geologie, De vorming door de mens, De invloed van het water en De Toekomst. Er hebben 31 personen aan deze voorjaarscursus deelgenomen. De waardering was goed tot zeer goed.

In het najaar werd de cursus "Natuur in de stad" georganiseerd. Het Weusthagpark stond centraal in deze cursus. Voor deze cursus hebben we alle medewerking gekregen van de gemeente Hengelo. De cursus bestond uit vier avonden en een excursie. Totaal hebben 13 personen aan deze cursus deelgenomen. De waardering van de cursisten was goed tot zeer goed.

i. Natura 2000.

De nieuwe regering heeft besloten om fors te snijden in het aantal gebieden dat onder deze Europese regeling valt. Ook te aard van de nemen maatregelen staat ter discussie. Dit betekende dat alle provincie, dus ook Overijssel, het werk van de verschillende werkgroepen en klankbordgroepen (waarin het KNNV deelneemt) heeft opgeschort. Naar verwachting komt er 2012 meer duidelijkheid.

j. Dag van de Veldbiologie.

Hiervoor zijn in 2011 geen specifieke activiteiten georganiseerd.

k. Weusthagpark

In het voorjaar van 2011 werd de Natuurvisie voor het Weusthagpark gepresenteerd. Dit is een samenwerkingsproject geworden van onze afdeling en de gemeente Hengelo. In het najaar heeft het college van burgemeester en wethouders de visie vastgesteld.

In het verslagjaar zijn ook de plannen voor de verdere inrichting van het park gepresenteerd en aan de betrokkenen voorgelegd. Bij de verdere uitwerking worden wij betrokken. Met het bestuur van IVN Hengelo is afgesproken dat wij hierin gezamenlijk optrekken. Afgevaardigden in werkgroepen vertegenwoordigen steeds beide organisaties. Deze afstemming verloopt in goede harmonie. Zo hebben we ook gezamenlijk deel genomen aan de dag van Weusthagpark.

Voor het onderhoud van het van Alphenbos (Weusthagbos) hebben de heren G. Haverkamp en J. Zwienenberg een beheersplan opgesteld.

l. Deelname aan externe activiteiten.

Er was dit jaar, jammer genoeg, geen studiedag van het gewest. Voor het onderwerp, ecologisch grasbeheer in de stedelijke omgeving, was te weinig belangstelling.

De natuur in de stedelijke omgeving staat steeds meer in de belangstelling. In Hengelo is dit een belangrijk onderwerp geworden door de discussies in de wijk Hasseler Es en stadsbomen (aantal en kwaliteit).

Op verzoek van de gemeente participeren IVN en KNNV in de klankbordgroep van de Hasseler Es. De insteek is hier de ecologische waarde van het openbaar groen. J. Zwienenberg vertegenwoordigt beide organisaties.

Deze vertegenwoordiging wordt op verzoek van de gemeente uitgebreid naar het zogenaamde externe groenoverleg. In dit overleg komen de nieuwe nota groenbeleid en de hoofdlijnen van nieuwe plannen aan de orde. De deelname start begin 2012 (J. Zwienenberg en B. Wanders).

IVN en KNNV hebben ook gezamenlijk gereageerd op de plannen rond de kap van een groot aantal bomen.

Leden van onze afdeling helpen mee bij het opstellen van IVN bomenroutes en publiciteit over monumentale bomen in Hengelo. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke brief om meer bomen op deze lijst op te nemen.

Statuten.

De statuten zijn op 13 mei 2011 door de notaris ondertekent. Als afdeling zijn we nu ook aangemeld en geregistreerd bij de Kamer van Koophandel.

De nieuwe statuten staan vermeld op de website van onze afdeling.

Woord van dank.

Het bestuur kijkt met een gevoel terug op 2011.

Graag willen we alle leden danken voor hun inzet.

Hengelo, februari 2012.

Financieel jaarverslag 2011

en begroting 2012

BATEN	WERKELIJK 2010	WERKELIJK 2011	BEGROOT 2011	BEGROOT 2012
Contributie	2.418,50	2.416,50	2.375,00	2.350,00
Rente	26,64	24,22	50,00	25,00
Nieuwjaarsbijeenkomst	315,00	262,50	350,00	250,00
Excursies	0,00	0,00	0,00	0,00
Aanmaningskosten	47,50	20,00	0,00	0,00
Groep KIN	100,00	0,00	0,00	0,00
Giften	162,50	0,00	0,00	0,00
Diversen	0,00	0,00	50,00	50,00
Nadelig saldo	542,04	133,14	315,00	275,00
Totalen	3.612,18	2.856,36	3.140,00	2.950,00

LASTEN	WERKELIJK 2010	WERKELIJK 2011	BEGROOT 2011	BEGROOT 2012
Afdracht Hoofdbestuur	1.479,75	1.527,50	1.550,00	1.600,00
Abonnement/Lidmaatschap	20,00	26,64	25,00	25,00
Onder de Loep-drukkosten	338,47	344,62	300,00	350,00
Onder de Loep-verzendkosten	312,65	160,18	200,00	160,00
Bestuurskosten	47,00	41,94	50,00	50,00
Excursies	0,00	42,50	0,00	0,00
Lezingen	235,00	0,00	150,00	150,00
Nieuwjaarsbijeenkomst	487,50	254,00	400,00	300,00
Seniorbijeenkomsten	68,75	75,00	100,00	50,00
Drukwerk/Portiekosten	44,65	17,19	15,00	15,00
Notariskosten	0,00	280,84	0,00	0,00
Bankkosten	60,61	55,95	50,00	50,00
Zaalhuur + koffie	383,20	30,00	250,00	150,00
Diversen	108,00	0,00	25,00	25,00
Reiskosten	26,60	0,00	25,00	25,00
Voordelig saldo	0,00	0,00	0,00	0,00
Totalen	3.612,18	2.856,36	3.140,00	2.950,00

CONTRIBUTIE	JAAR 2010	JAAR 2011	JAAR 2012
Lidmaatschap	30,00	30,00	30,00
Lidmaatschap, huisgenoten	10,00	10,00	10,00

Balans per 31 december 2010			
Bank	29,29	Te betalen kosten	16,32
Bank, best spaarrekening	3.429,29	Vooruitontvangen	30,00
		Reservering:	
		Bijzondere activiteiten	1.000,00
Te ontvangen posten	26,64	Project waterdieren	302,05
		Kapitaal 31/12	2.136,85
Totaal	3.485,22	Totaal	3.485,22

Balans per 31 december 2011			
Bank	59,77	Te betalen kosten	54,16
Bank, best spaarrekening	3.880,93	Vooruitontvangen	605,00
		Reservering:	
		Jubileum	1.302,05
Te ontvangen posten	24,22		
		Kapitaal 31/12	2.003,71
Totaal	3.964,92	Totaal	3.964,92

Schoningswerk Bentelerheide

Na drie jaar schoningswerk op de Bentelerheide gaan we verder door met de werkzaamheden. Met de stichting Twickel moeten we de resultaten nog wel bespreken. Ons voorstel is om een strook machinaal te plaggen. De opslag van Berk, Den, Lijsterbes en Vuilboom zal verder met de hand worden verwijderd. Hiermee hopen we dat de populatie van Beenbreek zich uitbreidt. Met de Stichting Twickel zijn afspraken gemaakt over aanpak en toegang.

Diegene die wil helpen is van harte welkom. Snoeizaag, snoeischaar en takkenschaar graag meenemen. Het is raadzaam om werkhandschoenen en laarzen aan te doen.

Dit jaar beginnen we met schonen op zaterdagochtend: **10 en 24 maart** van 9.30 uur tot 12.00 uur.

Verzamelpunt is het toegangshek aan de Gorsveldweg.

Kikkerpoelen onderzoek (voor aankondiging)

De stichting Twickel heeft ons gevraagd om de kikkerpoelen op hun landgoed te onderzoeken. De aanpak moet nog verder worden uitgewerkt. Na overleg met het bestuur hebben we positief gereageerd. Het gaat om het inventariseren van planten, libellen en amfibieën. Twickel heeft ca 30 poelen op hun landgoed. We hebben aangegeven om, als het doorgaat, er vijf op jaarbasis te doen. Het eerste jaar is dan ook een proefjaar.

Diegene die belangstelling heeft en mee wil doen, kan contact met mij op nemen. Op de jaarvergadering zal ik ook een en ander toelichten.

Wytze Boersma.

Telefoon: (074) 3762711

e-mail: wytze.boersma@hetnet.nl

KNNV Gewest Oost

Beste nieuwe en ervaren 5-daagsegangers,

Het is winter maar daar merken we tot op dit moment niet zo veel van of het moet de regen buiten en de snorrende kachel hier in onze keuken zijn. In ieder geval bepalen die twee, dat ik vandaag achter de computer kruip. Maar er is al voorjaar, want de narcissen komen hier in het bos voorzichtig boven de grond

en de vogels leggen met hun zang hun territorium vast. En voor mij dus een reden om te denken aan onze jaarlijkse meerdaagse excursies ergens in Nederland.

We zullen dit jaar een bezoek brengen aan het Lauwersmeer en omgeving en wel in de periode 11 t/m 17 juni 2012 met als logeeradres:

Landal Natuurdorp Suyderoogh
De Rug 3, 9976VT Lauwersoog
Tel. 0519-349267

We hebben daar al een paar luxe bungalow's gereserveerd .

Op 11 juni komen we bij elkaar in het oude vissersdorp Zoutkamp, waar in de Middeleeuwen uit het zoutveen, zout werd gewonnen. Hier zullen we om ongeveer 13.00 uur in het restaurant "ZK86" elkaar met koffie en gebak begroeten. Vervolgens maken we een excursie met gids door het Visserijmuseum en daarna een excursie met een andere gids door het vissersdorp Zoutkamp. Om ongeveer 17.00 uur komen we bij ons logeeradres aan.

Verder zullen we voor de rest van het programma een keuze maken uit een flink aanbod van natuurgebieden en andere bezienswaardigheden, bijvoorbeeld:

Peazemerlannen met zoutplanten, Bantpolder met vogels, Verhildersum met stinzeplanten en kruidentuin, het openluchtmuseum 't Hogeland, in Pieterburen de zeehondencreche en de heemtuin en natuurlijk het Lauwersmeer met het informatiecentrum Expozee.

Het precieze programma wordt nog opgesteld met behulp van de Natuurorganisaties die daar het beheer hebben en die voor de nodige gidsen kunnen zorgen.

Ook zullen we weer een aantal lezingen en natuurfilms in het avondprogramma opnemen .

Namens de excursie commissie:

Ineke Muijser (053-4762518)

Anna Simmelink (0546-681343)

HermJan Roep (0546-681343)

OPGAVEFORMULIER

Hierbij geef ik mij/ons op voor de 5-daagse excursie van 11 t/m 17 juni 2012 naar het Lauwersmeer.

Naam:.....

Adres:.....

Telefoon:.....

E-mailadres:.....

Dieet:.....

Voor deze dagen betaalt u inclusief alle maaltijden, excursies e.d. voor een tweepersoonskamer met twee personen € 260,- per persoon of voor een tweepersoonskamer met één persoon € 300,- .

De betaling kunt u overmaken op giro 5970839

t.n.v. KNNV Gewest Oost - excursies

Bruinehaar.

Wilt u dit formulier a.u.b.per omgaande opsturen dan kan ik de accommodatie definitief vastleggen en andere afspraken maken. T.z.t stuur ik daarna het uitgewerkte programma op.

Opsturen naar : H.J.Roep

Gravenlandweg 27

7675 TB Bruinehaar

De witte paardenkastanje regelt insectenbezoek met een stoplicht

Vlak bij ons woonhuis staan vier forse witte paardenkastanjes (*Aesculus hippocastanum*). Het zijn prachtige bomen die het jaar door ook boeiende natuurverschijnselen hebben.

Naar aanleiding van een excursie van de Dendrologische Vereniging ben ik mij verder gaan verdiepen in deze boom. Dit kan een lang verhaal opleveren maar nu wil ik me beperken tot de bloembioologie.

De bloemtrossen.

In mei, doorlopend tot begin juni, komt de boom in bloei. Er verschijnen witte kegelvormige bloemtrossen met veel bloemen (tussen de 100 en 150). De bloemen staan op stevige, harige stengels en openen zich als schicht. Deze bloeiwijze vindt men ook bij de familie van de ruwbladigen.

In de tros zitten zowel mannelijke als tweeslachtige bloemen. Bij de mannelijke bloem is de stamper niet ontwikkeld. Ze vormen de meerderheid en zitten in het bovenste deel van de tros.

Daaronder zitten de tweeslachtige bloemen waarvan een flink deel in feite vrouwelijk is, omdat de stuifmeelkorrels verschrompeld zijn.

Dit betekent dat er alleen vruchten in het onderste deel van de tros komen, wat voorkomt dat de trossen al snel topzwaar worden.

Kleur en geur.

Andreas Roloff noemt de 'Ampelanlage' (stoplicht) van de witte paardenkastanje een van meest bijzondere bloembioologische aanpassingen tussen bomen en insecten in Midden Europa. Hoe werkt dat stoplicht?

De bloem heeft vijf kroonbladen. De bovenste twee, zijn groter dan de anderen en hebben een zogenaamd honingmerk. Honingmerken zijn de reclameborden van bloemen. Het honingmerk van de witte paardenkastanje heeft naast een kleurfunctie ook een geurfunctie.

Bij het openen van de bloem is het honingmerk geel en dit kleurt daarna via oranje naar rood. Synchron hieraan verandert ook de aard en intensiteit van de geur en wordt de productie van nectar verminderd. Dit verschijnsel is uitgebreid onderzocht. Zo blijkt dat hommels in het begin van de bloeitijd zowel gele als rode bloemen bezoeken maar als ze merken dat het door rood licht vliegen weinig of geen nectar oplevert, bezoeken ze alleen nog de gele bloemen. Bijen combineren al snel kleur, geur en nectarproductie met elkaar en trekken daaruit hun conclusie. Het honingmerk is zo niet alleen een reclamebord maar geeft ook nog eens de openingstijden van de bloem aan.

Dit verschijnsel kun je zelf goed ook goed waarnemen en zeker op een zonnige dag barst het van de insecten bij deze boom.

Bewegende meeldraden.

Als een nieuwe bloem open gaat floepen de 7 meeldraden naar buiten. Ze moeten nog wel even op hun beurt wachten want de bloemen van de witte paardenkastanje zijn protogyn. Dit is een aanpassing om zelfbestuiving tegen te gaan. Hierbij is eerst de stamper rijp om stuifmeel te ontvangen, pas daarna openen de stampers zich en komt daar stuifmeel beschikbaar voor andere bloemen.

Dit proces is bij de stampers goed te zien. Bij het openen van een nieuwe bloem hangen de stampers omlaag. Vlak voor het opengaan van de helmhokjes richten ze zich op en staan dan uitgestrekt, naast de stamper, in de bloem. Later keren ze terug in de uitgangspositie.

Honingzoete nectar.

Er zijn maar weinig planten die zo'n hoog suikergehalte van de nectar hebben. Het suikergehalte is 65-75 gewichtsprocenten saccharose. Alleen bij wilde marjolein (*Origanum vulgare*) wordt een hoger percentage gevonden. Het gemiddelde percentage bij bloemen in onze regio ligt tussen de 30% en 35%. Per bloem is er per dag 1,12 mg nectar beschikbaar.

Het nectarium ligt op de bloembodem boven in de bloem tussen de nagels van de bovenste kroonbladen en de meeldraden. De bijen en hommels landen op de meeldraden en stamper of op de bovenste kroonbladen om nectar te puren. In het eerste geval komen ze helemaal onder het stuifmeel te zitten.

Dit stuifmeel is roestbruin van kleur en blijft op het lijf zitten. Op de lijst van waardplanten (ImkerPedia) worden ze voor de pollen hoog gewaardeerd.

Vruchten.

Al snel zijn de jonge vruchtjes aan de trossen te herkennen. De boom stoot een deel van deze jonge vruchten af. Toch blijven er elk jaar genoeg over. Met 15 tot 20 gram per vrucht hangen er uiteindelijk heel wat kilo's aan een boom.

Vragen.

Er is de nodige literatuur over de witte paardenkastanje te vinden maar er blijven nog wel een paar vragen over:

- hoelang duurt het gele stadium van de bloem?
- worden pollen specifiek verzameld door honingbijen en/of hommels?
- wat is het (gemiddelde) aantal vruchten per bloemtros?
- werkt het kleurmechanisme ook bij de rode paardenkastanje (*Aesculus carnea*)?

Afsluitend kan ik constateren dat de witte paardenkastanje niet alleen een heel mooie stadsboom is maar ook een waardevolle drachtplant is voor (honing)bijen en hommels.

Tekst en foto's Jan Zwienenberg

Hengelo, februari 2012.

Literatuur:

Aas, G. (2005): Zur Systematik und Biologie der Gemeinen Rosskastanie (*Aesculus hippocastanum*).

Düll, R.; Kutzelnigg, H. (2005): Taschenlexikon der Pflanzen Deutschlands.

Hess, D (1990): Die Blüte.

ImkerPedia.

Neve, A. (1996): Witte paardekastanje (*Aesculus hippocastanum* L.).

Roloff, A. (2005): Biologie und Ökologie der Rosskastanie (*Aesculus hippocastanum* L.).

NATUURCURSUS 'Creëer je eigen tuinnatuur'

Een cursus waarin je leert je tuin zo in te richten en te beplanten dat typische stadsvogels als roodborst, mus, merel en koolmees, en insecten als vlinders, hommels en bijen er graag komen. Een cursus van de KNNV, IVN en NIVON Hengelo.

De cursus bestaat uit twee delen: elk bestaande uit een theorieavond en een excursie. De cursus wordt verzorgd door deskundigen van de drie verenigingen. Elke cursist ontvangt een hand-out met achtergrond informatie.

De theorieavonden zijn op de maandag 16 en 23 april, van 19.30 tot 21.30 uur in het Nivoncentrum aan de Lodewijkstraat 1 (hoek Berfloplein) in Hengelo. De excursies zijn op de zaterdagochtend, om 09.30 uur, op 21 en 28 april.

Deel I op maandagavond 16 april:

Insecten zoals vlinders, hommels en bijen.
Planten die deze groep optimaal bedienen.
Inrichting en snoeien voor optimale leefomgeving

Excursie in de Heemtuin IVN Hengelo

Deel II op maandagavond 23 april:

Vogels zoals roodborst, mus, merel en mezen.
Planten die deze groep optimaal bedienen.
Inrichting en snoeien voor optimale leefomgeving.

Excursie in een geschikte particuliere tuin.

De kosten zijn 16 euro voor leden en 20 euro voor niet leden. De kosten moeten voor aanvang van de cursus over gemaakt worden op bankrekening: 94.32.85.151 t.n.v. F. J. Pots te Hengelo.

Inlichtingen bij Wytze Boersma, tel 074 3762711 of e-mail: wytze.boersma@hetnet.nl
Opgave en inlichtingen bij Marjo Mulder, tel 074 2773273 of per e-mail: marjomulder@home.nl

2012 is het Jaar van de Bij

... en daar zijn goede redenen voor:

- Onze voedselvoorziening is voor een belangrijk deel afhankelijk van de bestuivende arbeid van bijen.
- In de afgelopen jaren is er een onrustbarende bijensterfte in Nederland.
- Omdat het Nederlandse landschap qua aanbod van bloemen sterk is verschaald, zijn vele soorten wilde bijen in gevaar.

Initiatiefnemers van het Jaar van de Bij, de Bijenstichting, KNNV, Nederlandse Bijenhouders Vereniging, EIS-Nederland en IVN, hopen dat dit jaar veel aandacht voor de honingbij én wilde bijen oplevert. De urgentie is groot: er is onrustbarende bijensterfte en het Nederlandse landschap verschaalt. Het aanbod van drachtplanten is te klein. Niet alleen honingbijen, maar ook veel soorten wilde bijen zijn in gevaar. Het raakt ons allemaal, want onze voedselvoorziening is in belangrijke mate afhankelijk van de bestuiving door bijen.

Waarom een Jaar van de Bij?

Aanleiding voor het jaar van de Bij is het feit dat bijen van cruciaal belang zijn voor de mens. De landbouw is ook voor een belangrijk deel aangewezen op bestuivers. De bekendste bestuivers zijn de

honingbij en de hommelmel die samen tussen de 80 en 90% van alle bestuiving in de landbouw verzorgen. Volgens een studie van Klein et al. (2007) is 35% van de wereldvoedselproductie afhankelijk van bestuivers. Een recente studie van Rabobank (2011) concludeerde dat 90 belangrijke landbouwgewassen afhankelijk zijn van bestuivende insecten. Voorbeelden zijn fruit, noten, koffie, chocola, sojabonen en zaden voor tal van groenten. Volgens Rabobank zijn deze 90 gewassen samen goed voor ongeveer een derde deel van de wereld voedselproductie.

De combinatie van bestrijdingsmiddelen, gebruikelijke ziekteverwekkers, achteruitgang van biotopen en een eenzijdig voedselaanbod is er de oorzaak van dat de vitaliteit van de bijen(volken) achteruit gaat. Het gaat dan om alle bijensoorten, zowel de wilde bijen als de honingbij en mogelijk ook hommelmelsoorten.

Bescherming van natuur en landschap is noodzakelijk om de bijen te behouden als essentieel onderdeel van de natuurlijke kringloop. Belangrijk is duidelijk te maken dat de huidige situatie het resultaat is van een samenhangend stelsel van bij-onvriendelijke werkwijzen. Het hele jaar is er op gericht de ernst van de situatie duidelijk te maken en daarbij aan te geven hoe men kan meehelpen het tij te keren.

Doelen van het Jaar van de Bij

1. De Nederlanders er van overtuigen dat een gezonde bijenfauna (wilde en honingbijen) noodzakelijk is voor alle planten die afhankelijk zijn van bestuiving door insecten, inclusief de agro-productie in ons land.
2. Overheden bewust maken van de factoren die aantoonbaar nadelig zijn voor bijensoorten
3. Meer aandacht vragen voor ecologie in particuliere tuinen en de landbouw
4. Langjarig aandacht vragen voor bijen om een goede bijenstand te krijgen

We hopen dat het Jaar van de Bij de broodnodige aandacht voor de honingbij én wilde bijen zal opleveren.

Achtergrondartikelen

Op de website <http://www.jaarvandebij.nl> staan achtergrondartikelen over bijen en bijensterfte.

ATTENTIE !!!

CONTRIBUTIE 2012

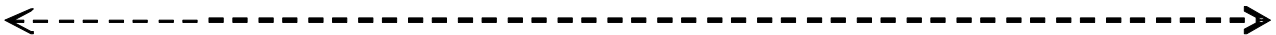
!!! ATTENTIE

Ook dit jaar deze oproep in Onder de Loep om mee te werken aan een vlotte betaling van uw contributie. Evenals vorig jaar vragen we U door middel van onderstaande machtigingskaart de contributie te voldoen. We zijn ons ervan bewust dat er leden zijn die een dergelijk systeem van betalen niet prettig vinden. We kunnen u echter garanderen dat wij ons uiterste best zullen doen nadelige gevolgen te voorkomen. Bovenal is de machtiging éénmalig en geven wet- en regelgeving u de mogelijkheid om binnen een maand na de boekingsdatum de betaling terug te vorderen.

Voor 2012 bent u voor het lidmaatschap **minimaal € 30,-** verschuldigd, voor het huisgenoot lidmaatschap is de **minimumbijdrage € 10,-** (voor de combinatie dus **tenminste € 40,-**).

Vul onderstaande machtigingskaart volledig in, knip hem uit en stuur hem s.v.p. vandaag op. Het adres staat al op de achterkant vermeld.

Of stort het bedrag op rekening 62.39.77.591

KNNV afdeling Hengelo - Oldenzaal

Hierbij machtig ik u de contributie ten bedrage van: € ____, ____, --

af te schrijven van: (post-) bankrekening |_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|

Dhr./ Mw. (voorl. + achternaam)

Straat + nr.:

Postcode: Woonplaats:

Datum: Handtekening:

Als u het niet eens bent met de afschrijving, dan kunt u binnen een maand na de boekingsdatum het bedrag bij uw Bank of Postbankkantoor terug vorderen

Postzegel
plakken

Aan: Penningmeester KNNV afd. Hengelo-Oldenzaal

Dhr. J. Weernink
Landmansweg 102a
7556 LZ Hengelo (O)